

חיבוש בכנסת, בגישה חשאית בחוף הרצליה

עובדות שנתגלו הספיקו כדי להפסיק את משפט הדיבה נגד כותב עלוני הסטנטיס הישנים, ולסתור בחקירה ציבורית על כל סרשת השואה מחוץ לכבלי הפרוצדורה המשפטית. ואילו את קסטנר האיש בעצמו חמיר לאסור ולהעמיד לדין כחוק בעזר שיתוף פעולה והסגרת הצנחנים, מתוך מהן אפשרות הוגנת להגן על עצמו במישור כנאשם, על כל הזכויות המשפטיות המרובות שהחוק נתן לנאשם.

בראיון שנתן חמיר מדי אחרי פסקי הדין, דרש הוא לאסור את קסטנר, או לפחות להציב עליו משמר כדי לשמור עליו. אולם קסטנר, שלא הועמד לדין גם אחרי שבית-המשפט קבע כי שיתוף פעולה עם הנאצים, ולא הוזמן אפילו למשטרה לשם חקירה, לא זכה שני לשמירה יעילה. השימרים, שהוצבו עליו ומגית, הוסרו, כך שהאיש הוסקר למעשה לכל יד שהיתה מעוניינת לחסלו.

קסטנר היה אותה לומד הצדקה, האילו הושמדתי גם אני באושיח, היו אימרים שני קטנים היתה זאת בעינינו: אולם קסטנר, שלא הועמד לדין גם אחרי שבית-המשפט קבע כי שיתוף פעולה עם הנאצים, ולא הוזמן אפילו למשטרה לשם חקירה, לא זכה שני לשמירה יעילה. השימרים, שהוצבו עליו ומגית, הוסרו, כך שהאיש הוסקר למעשה לכל יד שהיתה מעוניינת לחסלו.

חנשיא לא הגיב

במשך תשע חודשים ישב בנימין הלוי סגור ומסוגר בלשכתו, עיבד את פסקי דינו. כשסרא אותו לבסוף, משעה תשע בבוקר ועד עשר בלילה, בקול שטט ומאופק, היתה זאת סצנה שהרשידה את כל הארץ. היתה גלים אדירים ברחבי העולם היהודי והלא-יהודי. תוד ימים ספורים נפלה הממשלה, כשהציונים-הכלליים סירבו לסמוך את ידם על החלטתו להגיש עירעור. איך נתקבלה החלטה זו?

בשעה עשר באותו בוקר, שעה אחרי התחלת פריאת פסקי הדין, כבר הסתמן הקו המרשיע שלו. קסטנר עצמו לא ישב בראש. הוא ישב במלון חוריה, ליד מלון חמד דויד. בשעה עשר עזבו ירדתי קסטנר את אולם בית-הדין ומיהרו אליו. יחדיו הלכו לקפה חרמון ברחביה, ומשם טילפו קסטנר למשה שרת. ראש-הממשלה, ביקש פגישה. היא נקבעה לשעה שתיים אחרי-צהריים. באותו יום, מה שארע בה, יתכן ולא יודע לעולם.

בשעה שלוש, שבוע שעות לפני גמר פריאת פסקי הדין על-ידי השופט, חזר קסטנר לבית-הכפר והודיע לירדתי: "הערעור יוגש". שרת התקשר עם השופט פנחס רוזן, וזה בא דרכים עם יוסף סוקיה. שמילא את מכומו של חיים כהן (שביקר אז ביחו). קוקיה, שכלל לא טבל במשפט, מיהר להכין ידעיה לעיתונות. שפורימה כבר בעתיני הערב של יום המחלת, היה הבטיח שהאיש יעלה על תמונת. שבית-המשפט העליון יעביר תחת השבת, ביקורתו את פסקי הדין. באותה שעה לא הספיק עוד איש לקרוא את פסקי הדין בשלמותו, כי גם הלוי קרא מתוכו רק קטעים נבחרים.

התנהגות חסרת-תקדים זו, שהוכתבה על-ידי שיקולים סוליסיים בלבד, נתנה את האיר הורים למשפחה חסרת-תקדים על שופט, כי נוהל בירי כללי-היסטי של השלטון וראשיו. הדינמה הוויכוח בייחוד: בדיחה שהיחיעה רכבת-משפטי מלאי בשפה האנגלית שנועד בעיקרו לדיילימייסם וליהודי החפוצים. על ליל האומר לאמו כי מתמונתו של קסטנר באמת נראה הפעם עלו שניו. תשובת האם: "לא בנית, זאת לא תמונת קסטנר. זאת תמונת המשפט".

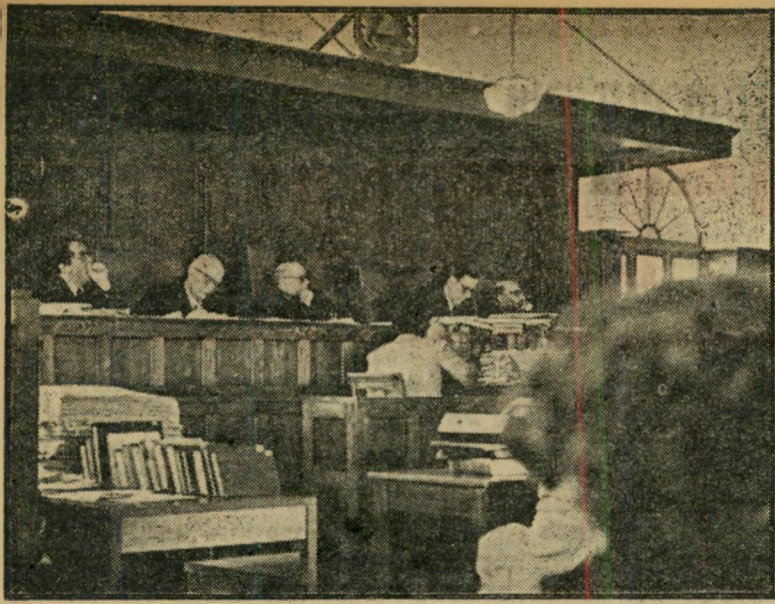
חיים כהן לא הגיש משפט על בזיון בניתו אף נגד אחד מעשרות הבטוינים המשפטיים, כי הוא עצמו היה עתיד להיטע לרמה גבוהה יותר. מעולם לא נעשה עיוות-דין כזה, קרא בשעת הוויכוח בייחוד: בדיחה שהיחיעה רכבת-משפטי מלאי בשפה האנגלית שנועד בעיקרו להשפתי לממשלת ישראל את נשיא בית-המשפט המחוזי בירושלים בראש הוויכוח שכללה את שופטי משפטי האינקוויזיציה, משפטי-ההתעורר של מוסקבה משפט דרייפוס, משפטי אירו והרפאים היהודיים. נשיא בית-המשפט העליון, יצחק אלשל, האוין לדברים אלה, לא הגיב.

זו הפעם הראשונה החלה בעולתה מכות-התעמולה, שבינתיים למדה המדינה להכירה היטב בפרשית מאוחרת יותר. כמו פרשת צמס בירגריין, שמינברג ואלי תור, גויסו אושיים חדשים. שד או צמדו מן הצד, אפילו דמיות אהודית, שהיו ידועות ביושרה, שילכו איר שהיא במטרכה. משה קרן, העתונאי החשוב ביותר בעתון חארץ ולשעבר פקד וביה בשירות-החוף הישראלי, כיכל על עצמו לכתוב סדרת-מאמרים אירכה להזמנת פסקי-הדין של השופט שישב על המדוכה ששם ארוכית, בסוד שקרן עצמו לא טיפל מעולם בפרשת קסטנר, לא זכה אי בשיבה אחת של ישיבת המשפט. לצימת זאת יש כרו ארוכית עם אהיר אבריאל, אחד הנאשמים העיקריים בפרשת-השואה, ומארגן המעמד הרה-המחמת של מעגן.

בשנע קרן לגרמניה והתראה שם עם קורט בכר, אלוף הס. שהפך איש-עסקים משגשג (ושסירב לקיים שיחה של ממש עם כל עתונאי ישראלי אחר), היה נרעש ביותר. הוא הותקף בגרמניה בשבץ-לב, מת בהחיותו בידו ספר על השואה. השמעת הלוי היתה סימן-דרך בתולדות המשפט בישראל. מערכת-המשפט לא החלימה ממכה זו מעולם. "לאחר השמעה זו", אמר שמואל חמיר במשפט עצום בן-גוריון, "דרוש

התאונה האחרונה של ד"ר ישראל רודולף קסטנר, במזון בית המשפט העליון, בשעת העירעור. קסטנר יושב בין פרקליטו, מיכאל כספי (שמאל) ועורך-הדין הצעיר שמואל ברזל, שהתפרסם במשפט השורה.

חמשה שיצאו

לקבוע את האמת על פרשת קסטנר: השופטים העליונים דויד גויטיץ, שמעון אגרנט, יצחק אולשן, שניאור זלמן חשין ומשה זילברג, בשעת שמיעת הפירעור על פסקי דינו של השופט בנימין הלוי.

אומץ-לב יוצא מן הכלל לשופט בישראל לתת פסקי-דין שלא ינעם לרוחם של השלטונות. ואכן, כשהעזו השופטת מינה שמיר לתת פסקי-דין כזה בפרשת שטיינברג, זכתה אף היא להתקפה בלתי-מרוסנת מצד שרים ופקידים בכירים מעל במת הכנסת. היה זה לקח אשר שום שופט בישראל לא יכול היה להתעלם ממנו.

ביקור בפנטאגון

אדם אפילו הנסיון להרוק את פסקי דינו ההיסטורי של הלוי מתוכנו, היה חרב פיסיות. כי בעקבותיו גרם לכך שחמיר יצא למערכה מחודשת לגילוי עובדות נוספות, אשר בתוך המולת המשפט לא היה פנאי להשיגן. היתה זאת רדיפה דרמטית, שהשתרעה על פני שלוש יבשות, ושפרטיה לא נתגלו עד היום. כי בית-המשפט העליון סירב לקבל עובדות חדשות ואילו רצה קסטנר חיכל אוטומטית את התביעה האזרחית שהוגשה על-ידו נגד גרינבלד, ושבה אפשר היה להגיש עובדות חדשות אלה.

מן הארץ התקשר חמיר עם הגנרל טילור, ראש התביעה הכללית האמריקאית בנירנברג, ביקש מיסמכים על פרשת בכר. אחרי שורה של קשרים נוספים, הוברר שיש רק דרך אחת להשיגם: לפנות לפנטגון, משרד-הבטחון המטכיל של ארצות-הברית. חמיר טס לניו-יורק. אם התכונן חמיר להיתקל בחומת-פלדה של שרותי-בטחון, כמקובל בישראל, הופתע נעימות. הוא טילפו לאיש המוסמך, כדי לקבוע פגישה ולהסביר לו את בקשתו, כמקובל בארץ. אולם האמריקאי היפנה אותו מיד בטלפון לממונה עליו, והלה זירז את חמיר, רשם לעצמו טלפנית את פרטי הבקשה, קבע לו פגישה כעבור חמישה ימים, כדי לעיין בתקיים.

גם במשך הדרך לא איכזבו האמריקאים. בחזרה-הכללה של הפנטגון ישבה אשה כסופת-שיער, הגישה לחמיר תרשים של הבנין האדיר, בעל המסדרונות האיוסופיים, בצירוף חץ כיצד להגיע לחזרה-המבוקש, תוך לא יותר מעשר דקות. "אם תנסה בדרך אחרת, זה יקח לך כמה ימים", הזהירה בחיך.

אחרי חקירות על-ידי כמה וכמה רשויות בפנטגון, ניתן האור הירוק. התיקים כבר היו מוכנים במסדר אחר באלכסנדריה, עיריה קטנה מחוץ לחשינגטון. חמיר ישב עליהם כמה שעות. תוך דקות ספורות ניתנו לו העתרי-שמש מכל המיסמכים שביקש. ביניהם הסנסציה העיקרית: ההצהרה בשביעה של קסטנר לטובת בכר, שקסטנר הכחיש בשעתו כי נתן אותה לשלטונות התביעה של בעלות-הברית.

אולם הסנסציה האמיתית של היום היתה אחרת. מתוך בנין מחשבתי גרידא הגיע חמיר מוזן למסקנה שקסטנר נתן שרות כזה גם לטובת קרמי, משמיד יהודי הונגריה, אוסטריה ופולין, סגנו הראשי של אייכמן. אולם שום מיסמך כזה לא נמצא בחיק. "כנראה שאין", אמרו הפקידים האדוניים. חמיר התעקש והספציר בהם שנית. הם הבטיחו לחפש מחדש, קבעו פגישה שניה כעבור כמה ימים. ואז הגישו לחמיר את התיק שכלל את המיסמך המכריע: מכתבו של קסטנר למרומי, שהיה צעור בנירנברג, בו הבטיח קסטנר לעשות את הכל לשיחורו, וחתם במלים "בברכה לבבית".

חפרשה לא נגמרה

בזה אחר זה הגיע חמיר באמריקה לאנשים הקובעים. איש אגודת-ישראל גריפל, שישב בקושטא בימי שלחות בראנו, סיפר כיצד איים על אבריאל ובראנו שישכב על פסי הכבת וייהרג, אך לא יתן לבראנו לנסוע דרומה. אולם אבריאל שיכנע את בראנו לצאת בכל זאת למסע. שנתיים בהסגרתו לבריטים ושתרם תרומה כה מחרידה לתנופת השואה. בפגישת-לילה, בישיבה קודרת בעיירה ליד ניו-יורק, פגש חמיר את הרב מיכאל דוב וייסמנדל, דמית אגדית, בעל המכתב המזועזע אל יהודי התפוצות. שהיה המיסמך הנורא ביותר בכל פרשת קסטנר. וייסמנדל, האיש שכל בני משפחתו נהרגו ושהוא עצמו קסץ מן הרכבת ברכה לאושיח, היה ראש ועדת-ההצלה של יהודי סלובקיה וקים מגע עם קסטנר. מתוך השיחה עמו התברר כי קסטנר, שידע על התוכנית להשמד את יהודי סלובקיה, ואף הודה בכך בבית-המשפט, לא סיפר על כך בשעתו דבר לוייסמנדל ולחבריו.

איש מרכזי אחר היה וולטר ראפ, ראש מחלקת העדויות של התביעה הכללית האמריקאית בנירנברג. הקשר נוצר רק ברגע האחרון, כשתמיר עמד לטוס חזרה לארץ. בשיתה חסוטה אישר ראפ ששיחרר את בכר רק הידות להצהרתו של קסטנר. "מה רצית, שאהיה אדוק יותר מן האפיפיור?" הפטיר ראפ כלפי חמיר. הוא הביע את נכונותו לבוא לישראל ולהעיד.

ראפ קיים הבטחה זו. הוא בא לארץ במיוחד כדי להעיד בפירעור. אולם הדבר לא ניתן לו. גם לשורה של אישים שהבטיחו לבראנו מיסמך — ביניהם סגן ראש ממשלת ישראל לשעבר, שארלס לוז, קונסול שוייץ בבודפשט ויומני השואה; ג'ו דיכויס, התובע הכללי במשפטים נגד קרופ — לא ניתנה ההזדמנות המבוקשת.

כך קרה שהשבו, כאשר נתן בית-המשפט העליון את פסקי דינו הסופי, לא יכול היה להיות מובא בחשבון חומר עצום של עדויות ומיסמכים, שנעמדו בחיקי ההגנה מאז פסקי דינו של הלוי. כמה מהם עוד עתידים לזעזע את הארץ. ביניהם:

- מיסמכים גרמניים, שהיו בידי אישיות דנית, בהם הוזכר קסטנר בתור "סארמך" (קיצור של פרטראואנס-מאן, איש-אימונים) של הס.ס.
- מיסמכים מחרידים (שהיו גם ביד קסטנר) על משאומתן בין שליח מוסדות הישוב עם מפקדת הס.ס. עוד לפני מלחמת-העולם השניה.

משפט קסטנר נגמר בהשבו. פרשת קסטנר, כמפתח לפרשת השואה, לא נגמרה. היא תוסף להלך אימנה וביהרות עד אשר תיחשף ותוכר האמת בשלימותה, ותוסקנה מלוא המסקנות הציבוריות הנובעות מאמת מחרידה זו.